

POSTANOWIENIE

Dnia 18 października 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar

w sprawie z wniosku O. w W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w W.
z udziałem zainteresowanych: C. Sp. z o.o. w W., I. B., K. B., B. C. i A. D.
o ubezpieczenie społeczne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 18 października 2016 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 1 kwietnia 2015 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odrzuca skargę kasacyjną w stosunku do zainteresowanych: I. B., K. B., B. C.;**
- 2. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej odnośnie do zainteresowanej A. D.;**
- 3. zasądza od pozwanego organu rentowego na rzecz wnioskodawcy kwotę 1800 (jeden tysiąc osiemset) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 1 kwietnia 2015 r., III AUa (...), Sąd Apelacyjny w (...), na skutek apelacji wnioskodawcy –O. w W., w sprawie o ubezpieczenie społeczne, przy udziale zainteresowanych C. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W., I. B., K. B., B. C. oraz A. D., zmienił wyrok Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w W. z dnia 5 czerwca 2014 r. oraz poprzedzające go

decyzje pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W. z dnia 28 listopada 2011 r., stwierdzając że nie zachodzą podstawy do objęcia ubezpieczeniami społecznymi i ubezpieczeniem zdrowotnym zainteresowanych: I.B., K. B., B. C. i A. D. jako pracowników u płatnika składek - wnioskodawcy - „O.” w W. za okresy objęte decyzjami (pkt I) oraz zasądził od strony pozwanej na rzecz wnioskodawcy kwotę 6.330 zł tytułem zwrotu kosztów procesu za obie instancje (pkt II).

Sąd drugiej instancji uznał, że zainteresowane nie świadczyły pracy na rzecz wnioskodawcy w ramach umów o dzieło zwartych ze Spółką C. (również zainteresowaną w sprawie). Jednostki te nie prowadzą tożsamej działalności, mimo, że współpracują ze sobą. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, zgromadzony materiał dowodowy jednoznacznie przesądził, że brak podstaw do objęcia zainteresowanych ubezpieczeniami społecznymi z tytułu wykonywania na rzecz pracodawcy usług na podstawie umów cywilnoprawnych. Sąd wskazał, że wnioskodawca jako stowarzyszenie, w ramach realizowanej przez siebie działalności statutowej zajmował się głównie realizowaniem zadań w sferze publicznej (na rzecz dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz ich rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej materialnej). O. prowadzi placówkę edukacyjną nie będąc nastawione na uzyskanie zysku. W ramach tych zadań zainteresowane były zatrudnione na stanowiskach pedagoga: I. B., logopedy: K. B. oraz nauczyciela: B. C. i A. D.. W ramach swoich obowiązków zainteresowane realizowały program zespołów grupowych i indywidualnych wychowania i opieki w powierzonych zespołach. Natomiast w ramach umów podpisanych przez spółkę C. z zainteresowanymi, realizowały one świadczenia terapeutyczne w ramach programu wczesnej interwencji. Sąd Apelacyjny podkreślił, że oba podmioty – C. Sp. z o.o. (zainteresowany) i O.- (wnioskodawca) prowadzą różne przedmiotowo rodzaje działalności. C. Sp. z o.o. jest niepublicznym zakładem opieki zdrowotnej. Swoją działalność prowadzi na podstawie ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1638), realizując programy medyczne na podstawie kontraktu zawartego z Narodowym Funduszem Zdrowia. Zgromadzona w sprawie dokumentacja wskazuje jednoznacznie, że programy medyczne oparte są o szereg zabiegów medycznych dla każdego

dziecka z osobna. Zainteresowane, realizując umowy zawarte z C. Sp. z o.o., wykonywały właśnie zajęcia związane z wskazanymi zabiegami medycznymi. Ponadto podkreślenia wymaga, że to C. Sp. z o.o. jako NZOZ uzyskiwał korzyści z umów zawartych z zainteresowanymi, albowiem otrzymywał w tym zakresie wynagrodzenie z NFZ w ramach zawieranych kontraktów. O. prowadzi placówkę oświatową, działającą na podstawie ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 2156 ze zm.). W ramach działalności stowarzyszenie realizuje obowiązek szkolny w stosunku do dzieci z głębokim upośledzeniem umysłowym. Między stowarzyszeniem i spółką nie istniała więź prawna wskazująca na wspólną realizację zadań, nie miało więc podstaw twierdzenie pozwanego, że umowy ze spółką zainteresowane wykonywały na rzecz stowarzyszenia.

W skardze kasacyjnej od tego wyroku, zaskarżając go w całości, pełnomocnik organu rentowego zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez niewłaściwe zastosowanie art. 8 ust. 2a, art. 18 ust. 1 i 1a, art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 963 ze zm.), art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, poprzez błędne uznanie, że zainteresowane będąc pracownikami związanymi stosunkiem pracy z wnioskodawcą, nie świadczyły pracy na rzecz stowarzyszenia wykonując pracę na podstawie umów cywilnoprawnych zawartych z C. Sp. z o.o., a tym samym, że do podstaw wymiaru składek na ubezpieczenia zainteresowanych nie wlicza się wynagrodzenia uzyskanego z tytułu wykonywania umów cywilnoprawnych zawartych z C. Sp. z o.o. i nie zachodzą podstawy do objęcia obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi i zdrowotnym jako pracowników wnioskodawcy oraz błędną wykładnię art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych i przyjęcie, że wobec ustalenia, iż wnioskodawca i C. Sp. z o.o. prowadzą działalność na podstawie odmiennych regulacji prawnych nie jest możliwe uznanie, że praca zainteresowanych wykonywana na podstawie umów cywilnoprawnych zawartych z tym ostatnim zainteresowanym nie była świadczona na rzecz pracodawcy tj. stowarzyszenia.

Pełnomocnik organu rentowego wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy, ewentualnie o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania kasacyjnego.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pełnomocnik wskazał, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne związane z ustaleniem „czy dla zastosowania art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych decydujące znaczenie ma okoliczność, iż płatnicy składek muszą prowadzić działalność na podstawie tych samych przepisów prawa materialnego i w tym samym zakresie, czy też dopuszczalne jest zastosowanie w/w przepisu nawet wówczas, gdy podmioty te działają na różnych podstawach prawnych i w różnych choć zbliżono rodzajowo obszarach przy założeniu, iż po pierwsze oba podmioty związane są ze sobą umową o współpracę, a po drugie, iż ubezpieczony świadcząc usługi na podstawie umowy cywilnoprawnej zawartej z jednym z podmiotów świadczy je *de facto* na rzecz drugiego podmiotu tj. pracodawcy, który z pracy swojego pracownika na podstawie umowy cywilnoprawnej zawartej z innym podmiotem uzyskuje korzyści finansowe i wpisujące się w cele związane z profilem działalności” oraz potrzebą wykładni art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w zakresie przyjęcia, czy „dla zastosowania w/w przepisu konieczne jest występowanie tożsamości profili działalności pracodawcy i zleceniodawcy i ich działanie na tych samych podstawach prawnych”.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pełnomocnik wnioskodawcy wniósł o odrzucenie skargi kasacyjnej w stosunku do zainteresowanych I.B., K. B. i B. C. jako niedopuszczalnej (art. 398² § 1 zdanie 1 k.p.c.) gdyż ustalona w decyzjach i całym procesie wartość przedmiotu sporu w stosunku do każdej z tych zainteresowanych jest niższa niż 10000 zł oraz wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w stosunku do A. D.. W przypadku przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wniósł o jej oddalenie jako niemającej uzasadnionych podstaw (art. 398¹⁴ k.p.c.) oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według wartości przedmiotu zaskarżania - § 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej

pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 490 ze zm.) oraz 17 zł tytułem opłaty od pełnomocnictwa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na podstawie art. 398⁶ § 3 Sąd Najwyższy odrzucił skargę kasacyjną w stosunku do zainteresowanych: I. B., K. B. i B. C. jako niedopuszczalną, gdyż wartość przedmiotu zaskarżenia w wypadku każdej z zainteresowanych była niższa niż 10.000 zł (art. 398² § 1 k.p.c.). Niniejsza sprawa nie dotyczy objęcia obowiązkiem ubezpieczenia społecznego (art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c.) – por. stanowisko Sądu Najwyższego zawarte w postanowieniu z dnia 15 marca 2016 r., II UZ 57/15. Za uzasadnieniem powołanego postanowienia, trzeba przede wszystkim zauważyć, że odwołanie w tej sprawie dotyczyło decyzji organu rentowego wydanej na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 3 w związku z art. 8 ust. 2a, art. 18 ust. 1 i 1a i art. 20 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, oraz art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (jednolity tekst: Dz.U. 2015 r., poz. 581 ze zm.), której przedmiotem było określenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne zainteresowanych, podlegających ubezpieczeniom jako pracownicy wnioskodawcy (płatnika składek), uwzględniającej przychody uzyskane przez nich z tytułu wykonywania na rzecz pracodawcy umów cywilnoprawnych zawartych ze Spółką C.. W związku tym za ugruntowany należy uznać pogląd, że sprawa o opłacenie przez pracodawcę składki w wysokości równej obciążeniu z umowy o pracę i zlecenia lub dzieła wykonywanego na rzecz tego pracodawcy dotyczy składki, gdyż przedmiotem postępowania jest jedynie ustalenie właściwej kwoty podstawy jej wymiaru (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2015 r., II UZ 8/15, niepublikowane, z dnia 19 sierpnia 2015 r., II UZ 14/15, niepublikowane).

Natomiast wobec zainteresowanej A. D., Sąd Najwyższy uznał, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie ma uzasadnienia.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne lub istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. Za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu cytowanego przepisu uznaje się zagadnienie dotychczas niewyjaśnione i nierozwiązane w orzecznictwie, a więc cechujące się nowością i którego rozstrzygnięcie może sprzyjać rozwojowi prawa. W utrwalonym orzecznictwie przyjmuje się, że powołanie się na tę okoliczność wymaga, obok sformułowania tego zagadnienia, także przytoczenia związanych z nim konkretnych przepisów prawnych, wskazania, dlaczego jest ono istotne oraz przedstawienia argumentacji wskazującej na rozbieżne oceny prawne (por. postanowienia: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11, z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51, z dnia 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05, LEX nr 180841). W sytuacji gdy podstawą wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania jest potrzeba wykładni przepisów prawa, konieczne jest określenie, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ze wskazaniem, na czym polegają związane z tym poważne wątpliwości, lub z przedstawieniem rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Wypada również dodać, że podobnie jak w przypadku gdy podstawą wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest występujące w sprawie zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), nie zachodzi ona, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, brak nadto okoliczności uzasadniających zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP – wkładka z 2003 r. nr 13, poz. 5). Wskazane w uzasadnieniu skargi kasacyjnej zagadnienie prawne w istocie sprowadza się do odmiennej niż uczynił to Sąd Apelacyjny, oceny prawnej ustalonego i niekwestionowanego stanu faktycznego sprawy, zmierzając do odmiennego rozstrzygnięcia. Wobec niepodważenia ustaleń faktycznych, wiąże ustalenie, na którym oparto zaskarżony wyrok, że zainteresowana A. D. w zatrudnieniu z C. nie wykonywała pracy na rzecz Stowarzyszenia, a w sprawie chodziło o indywidulaną sytuację

zainteresowanej w aspekcie szczególnego przepisu art. 8 ust. 2a ustawy systemowej. Ponadto w ocenie Sądu Najwyższego nie zachodzą przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na konieczność rozstrzygnięcia występującego w sprawie zagadnienia prawnego, bądź wykładni przepisów prawa ponieważ kwestie te były już wielokrotnie przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego, który zgodnie przyjmuje, że w świetle art. 8 ust. 2a ustawy systemowej pracodawca, którego pracownik wykonuje na jego rzecz pracę w ramach umowy o dzieło zawartej z osobą trzecią, jest płatnikiem składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe z tytułu tej umowy (por. uchwałę z dnia 2 września 2009 r., II UZP 6/09, OSNP 2010 nr 3-4, poz. 46 oraz wyrok z dnia 11 maja 2012 r., I UK 5/12, OSNP 2013 nr 9-10, poz. 117), a teza ta jest aktualna także w stosunku do pracowników wykonujących taką pracę na podstawie umowy zlecenia (por. wyroki z dnia 14 stycznia 2010 r., I UK 252/09, LEX nr 577824; z dnia 2 lutego 2010 r., I UK 259/09, LEX nr 585727 oraz z dnia 18 października 2011 r., III UK 22/11, OSNP 2012 nr 21-22, poz. 266). W judykatach tych Sąd Najwyższy wyjaśnił, że art. 8 ust. 2a ustawy systemowej rozszerza pojęcie pracownika dla celów ubezpieczeń społecznych poza sferę stosunku pracy. Rozszerzenie to dotyczy dwóch sytuacji. Pierwszą jest wykonywanie pracy na podstawie jednej z wymienionych w nim umów prawa cywilnego przez osobę, która umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy. Drugą jest wykonywanie pracy na podstawie jednej z tych umów przez osobę, która wymienioną umowę zawarła z osobą trzecią, jednakże w jej ramach wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Przesłanką decydującą o uznaniu takiej osoby za pracownika w rozumieniu ustawy systemowej jest to, że - będąc pracownikiem związanym stosunkiem pracy z danym pracodawcą - jednocześnie świadczy na jego rzecz pracę w ramach umowy cywilnoprawnej zawartej z inną osobą. Norma art. 8 ust. 2a - poprzez wykreowanie szerokiego pojęcia „pracownika” - stworzyła szeroką definicję pracowniczego tytułu obowiązkowych ubezpieczeń społecznych. Tytułem tym jest łączący pracodawcę z pracownikiem stosunek pracy oraz dodatkowo umowa cywilnoprawna zawarta przez pracownika z pracodawcą lub zawarta z osobą trzecią, ale wykonywana na rzecz pracodawcy. Określone hipotezą normy art. 8 ust. 2a dwie sytuacje

faktyczne, w jakich może się znaleźć osoba, do której przepis ten jest adresowany (pracownik wykonujący pracę na podstawie wymienionych umów cywilnoprawnych zawartych z pracodawcą oraz umów cywilnoprawnych zawartych wprawdzie z osobą trzecią, ale gdy praca jest świadczona na rzecz pracodawcy) mają równorzędny charakter z punktu widzenia skutków opisanych dyspozycją omawianej normy prawnej. Konsekwencje prawne na gruncie ustawy systemowej, wynikające z realizacji takich umów, muszą być takie same, co oznacza, iż dla celów ubezpieczeń społecznych zarówno wykonywanie pracy na podstawie umów cywilnoprawnych zawartych z pracodawcą, jak i zawartych wprawdzie z osobą trzecią, ale gdy praca wykonywana jest na rzecz pracodawcy, jest traktowane tak jak świadczenie pracy w ramach klasycznego stosunku pracy łączącego jedynie pracownika z pracodawcą.

Należy jednak podkreślić, że podstawowym warunkiem jest wykonywanie pracy na podstawie umowy cywilnej na rzecz pierwotnego pracodawcy. Taka relacja nie została w sprawie ustalona, co przesądza o niezasadności wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Z tych względów na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c., określając taryfowe wynagrodzenie pełnomocnika zgodnie z § 6 pkt 6 oraz § 12 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 490 ze zm.).